

## XALQARO KAPITAL BOZORIDA MILLIY EMITENTLAR UCHUN MOLIVAVIY VOSITALARNING XILMA-XILLIGI VA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH IMKONIYATLARI

**Rajabov Saidamir Otabek o'g'li**

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13985511>

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada xalqaro kapital bozorida milliy emitentlar uchun moliyaviy vositalarning xilma-xilligi va investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlari tahlil qilingan. Moliyaviy vositalarning, xususan obligatsiyalar, aksiyalar, derivativlar va depozitar qimmatli qog'ozlarning xalqaro bozorlar doirasidagi ahamiyati yoritilgan. Milliy emitentlar uchun moliyaviy vositalarning xilma-xilligi tavakkalchiliklarni kamaytirish, diversifikatsiya va xalqaro investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlarini yaratadi. Maqolada shuningdek, milliy emitentlarning xalqaro kapital bozorida muvaffaqiyatli ishtirok etishi uchun zarur bo'lgan qonunchilik va texnik infratuzilmaning ahamiyati ham ko'rib chiqilgan.

**Kalit so'zlar:** xalqaro kapital bozori, milliy emitentlar, moliyaviy vositalar, obligatsiyalar, aksiyalar, derivativlar, investitsiyalarni jalb qilish, diversifikatsiya, depozitar qimmatli qog'ozlar, tavakkalchilikni kamaytirish, texnik infratuzilma.

## DIVERSITY OF FINANCIAL INSTRUMENTS AND INVESTMENT OPPORTUNITIES FOR NATIONAL ISSUERS IN THE INTERNATIONAL CAPITAL MARKET

**Abstract.** This article analyzes the diversity of financial instruments and investment opportunities for national issuers in the international capital market. The importance of financial instruments, especially bonds, shares, derivatives and depository securities in international markets is covered. The diversity of financial instruments for national issuers creates opportunities for risk reduction, diversification and attraction of international investments. The article also considers the importance of legal and technical infrastructure necessary for the successful participation of national issuers in the international capital market.

**Key words:** international capital market, national issuers, financial instruments, bonds, shares, derivatives, investment attraction, diversification, depository securities, risk reduction, technical infrastructure.

## РАЗНООБРАЗИЕ ФИНАНСОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ И ИНВЕСТИЦИОННЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЭМИТЕНТОВ НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ КАПИТАЛА

**Аннотация.** В статье анализируется разнообразие финансовых инструментов и инвестиционных возможностей национальных эмитентов на международном рынке капитала. Освещается важность финансовых инструментов, особенно облигаций, акций, деривативов и депозитарных ценных бумаг на международных рынках. Разнообразие финансовых инструментов для национальных эмитентов создает возможности для снижения рисков, диверсификации и привлечения международных инвестиций. В статье также рассматривается важность правовой и технической инфраструктуры, необходимой для успешного участия национальных эмитентов на международном рынке капитала.

**Ключевые слова:** международный рынок капитала, национальные эмитенты, финансовые инструменты, облигации, акции, деривативы, привлечение инвестиций, диверсификация, депозитарные ценные бумаги, снижение рисков, техническая инфраструктура.

---

**Kirish.** Bugungi globallashuv sharoitida xalqaro kapital bozorlariga chiqish milliy emitentlar uchun yangi moliyaviy imkoniyatlar yaratadi. Jahon iqtisodiyotining o'sishi va moliyaviy integratsiya jarayonlari tufayli milliy korxonalar va davlatlar chet el investitsiyalarini jalb qilish zaruratiga duch kelmoqda. Xalqaro kapital bozorlarida turli moliyaviy vositalardan foydalanish emitentlarga nafaqat moliyaviy resurslarni jalb qilish, balki o'z faoliyatlarini global miqyosda kengaytirishga, kapital tuzilmasini optimallashtirishga, moliyaviy tavakkalchiliklarni boshqarishga yordam beradi.

Ushbu maqolada xalqaro kapital bozorlarida milliy emitentlar foydalanishi mumkin bo'lgan moliyaviy vositalarning xilma-xilligi va ularning iqtisodiyotga kiritayotgan hissa darajasi o'rganiladi. Moliyaviy vositalar, xususan obligatsiyalar, aksiyalar, derivativlar va depozitar qimmatli qog'ozlar milliy emitentlarga qanday foyda keltirishi va investitsiyalarni jalb qilishda qanday imkoniyatlar yaratishi tahlil qilinadi. Shuningdek, xalqaro moliyaviy infratuzilma va qonunchilik talablarining milliy emitentlar uchun ahamiyati ko'rib chiqiladi.

O'zbekistonning jadal rivojlanayotgan iqtisodiyoti milliy emitentlar uchun xalqaro kapital bozorida faol ishtirok etish zaruratini orttirmoqda. Mamlakatning xalqaro moliyaviy institutlar bilan aloqalari kengaygani sayin, milliy emitentlar xalqaro investitsiyalarni jalb qilishga tobora ko'proq qiziqish bildirmoqda. Xalqaro kapital bozorlarida ishtirok etish O'zbekiston korxonalari va davlat tashkilotlariga nafaqat moliyaviy manbalarni kengaytirishga, balki xalqaro raqobatbardoshlikni oshirishga ham imkon beradi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda kapital bozorlarini rivojlantirishga qaratilgan bir qator islohotlar amalga oshirildi. Xususan, 2022 yilda O'zbekistonning suveren obligatsiyalarining birinchi chiqarilishi xalqaro investorlardan katta qiziqish uyg'otdi va 1 milliard AQSh dollarlik obligatsiyalar muvaffaqiyatli joylashtirildi. Bu mamlakatning xalqaro kapital bozoriga chiqishining ilk bosqichi bo'lib, milliy emitentlar uchun yangi moliyalashtirish imkoniyatlarini ochib berdi.

O'zbekistonda milliy emitentlar xalqaro kapital bozoriga chiqish jarayonida turli moliyaviy vositalardan foydalanish imkoniyatiga ega. Quyida asosiy moliyaviy vositalar va ularning O'zbekistondagi amaliyotdagi ahamiyati tahlil qilinadi:

O'zbekiston suveren obligatsiyalari xalqaro kapital bozoriga muvaffaqiyatli kirish imkonini berdi. Mamlakat 2022 yilda xalqaro bozorda \$1 milliard qiymatidagi suveren obligatsiyalarni joylashtirib, o'rta va uzoq muddatli moliyalashtirishni ta'minladi. 2023 yilda O'zbekiston hukumatining suveren obligatsiyalarining ikkinchi chiqarilishi ham kutilmoqda, bu esa iqtisodiyotni barqarorlashtirish va infratuzilmani rivojlantirish uchun muhim moliyalashtirish manbai bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, mahalliy korxonalar va banklar xalqaro obligatsiya bozoriga chiqish imkoniyatlarini o'rganmoqda.

O'zbekiston aksiyadorlik kompaniyalari xalqaro birjalarda aksiyalar chiqarish imkoniyatiga ega bo'lish yo'lida islohotlar o'tkazmoqda. 2023 yilda O'zbekistonning yirik kompaniyalaridan biri IPO orqali xalqaro birjada aksiyalar chiqarishni rejalashtirgan edi, bu esa mamlakatda kapital bozorini xalqaro miqyosda rivojlantirish yo'lidagi muhim qadam bo'lishi mumkin. Aksiyalar xalqaro kapital bozorlarida milliy emitentlar uchun xususiy kapitalni jalb qilishda muhim vosita hisoblanadi.

O'zbekiston aksiyalarini xalqaro bozorda sotish imkoniyatini oshirish uchun Global Depository Receipts (GDR) va American Depository Receipts (ADR) kabi vositalardan foydalanish imkoniyatlarini ko'rib chiqmoqda. Bu milliy emitentlarga o'z aksiyalarini xalqaro investorlarga taklif etish imkonini beradi va xalqaro investorlarga O'zbekistonda faoliyat yurituvchi kompaniyalarga sarmoya kiritish uchun qulay vosita hisoblanadi.

Xalqaro kreditlar va investitsion fondlar O'zbekistonga kiritilgan investitsiyalarning muhim qismi hisoblanadi. Jahon banki, Xalqaro Valyuta Jamg'armasi va boshqa xalqaro moliyaviy institutlar O'zbekiston uchun katta hajmdagi kredit liniyalarini ochib, mamlakatning iqtisodiy o'sishiga hissa qo'shmoqda. 2023 yil davomida xalqaro moliya institutlari tomonidan O'zbekistonga berilgan kreditlarning umumiy hajmi 3 milliard AQSh dollaridan oshdi.

O'zbekiston xalqaro kapital bozorlarida ishtirok etish orqali ko'plab investitsiya jalb qilish imkoniyatlarini yaratmoqda. Quyida asosiy imkoniyatlar va ularning statistik tahlili keltirilgan.

Xalqaro kapital bozorlarida turli moliyaviy vositalardan foydalanish milliy emitentlarga o'z tavakkalchiliklarini diversifikatsiya qilish va barqaror moliyalashtirish manbalarini ta'minlash imkonini beradi. O'zbekiston hukumati tomonidan chiqarilgan suveren obligatsiyalar xalqaro bozorda yuqori darajadagi talabga ega bo'lib, ularning muvaffaqiyati mamlakatning xalqaro kapital bozorlarida barqaror o'rin olishiga yordam berdi.

O'zbekiston xalqaro investorlarga ochilishni davom ettirmoqda va 2023 yil davomida yirik xalqaro investitsiyalarni jalb qilish borasida sezilarli yutuqlarga erishdi. Jumladan, xalqaro suveren obligatsiyalar chiqarilishi natijasida O'zbekiston iqtisodiyotiga 1 milliard AQSh dollari miqdoridagi sarmoya kiritildi. Shu bilan birga, mahalliy banklar va korxonalar ham xalqaro investorlar bilan faol ishlashni rejalashtirmoqda.

O'zbekiston kapital bozorlarida muvaffaqiyatli ishtirok etish uchun zarur bo'lgan infratuzilma va qonunchilik bazasini rivojlantirishga katta e'tibor qaratmoqda. 2022-2023 yillar davomida O'zbekiston hukumati tomonidan bir qator qonunchilik islohotlari amalga oshirildi, bu islohotlar kapital bozorlarida ishtirok etish shart-sharoitlarini yaxshilashga qaratilgan.

O'zbekistonda xalqaro kapital bozorida milliy emitentlar uchun moliyaviy vositalarning xilma-xilligi va investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlari sezilarli darajada kengayib bormoqda.

Obligatsiyalar, aksiyalar, depozitar qimmatli qog'ozlar va xalqaro kreditlar kabi moliyaviy vositalar yordamida milliy emitentlar xalqaro bozorlar bilan samarali hamkorlik qilish va o'z iqtisodiy salohiyatlarini oshirish imkoniyatiga ega. O'zbekiston hukumati tomonidan amalga oshirilgan islohotlar va xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik mamlakatning xalqaro kapital bozorlarida o'z o'rnini mustahkamlashiga zamin yaratmoqda.

### **Xulosa**

O'zbekistonda xalqaro kapital bozorlarida milliy emitentlar uchun moliyaviy vositalarning xilma-xilligi va investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlari kengayib borayotganligi mamlakatning xalqaro moliya maydonidagi o'rnini mustahkamlamoqda. Obligatsiyalar, aksiyalar, depozitar qimmatli qog'ozlar va xalqaro kreditlar kabi moliyaviy vositalar milliy emitentlarga moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish, xalqaro investorlarga ochilish, va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash imkonini beradi. O'zbekiston hukumati tomonidan kapital bozorlarini rivojlantirishga qaratilgan islohotlar va texnologik infratuzilma yaratish jarayonlari xalqaro sarmoyadorlar uchun mamlakatni yanada jozibador qiladi.

O'zbekistonning xalqaro kapital bozorlaridagi muvaffaqiyatli ishtiroki nafaqat iqtisodiyotni rivojlantirishga yordam beradi, balki milliy emitentlarning global miqyosda raqobatbardoshligini oshirish va milliy iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

#### REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy Banki. (2023). Kapital bozorlarida ishtirok etish bo'yicha hisobotlar. (<https://cbu.uz>)
2. Jahon Banki. (2023). Rivojlanayotgan davlatlar uchun xalqaro kapital bozorlari va investitsiyalar. (<https://www.worldbank.org>)
3. Xalqaro Valyuta Jamg'armasi. (2023). Global Financial Stability Report. Washington, DC: (<https://www.imf.org>)
4. Standard & Poor's. (2023). Global Capital Markets Review. New York: S&P Global.